was studied. The increase of the experimental bull weight, as compared to the control, fluctuated from 3,7 to 11,6 % depending on the age.

Bull-calfs, live weight, hormone lactin

УДК 636.4.082

С.Л. ВОЙТЕНКО

Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького УААН

МИРГОРОДСЬКА ПОРОДА СВИНЕЙ У ПРОЦЕСІ ЕВОЛЮЦІЇ

Розглянуто етапи розвитку та удосконалення свиней миргородської породи, наведено показники продуктивності залежно від методів селекції. Визначені коефіцієнти мінливості й успадкування дають змогу популяції не знижувати племінну цінність та конкурувати з іншими генотипами.

Миргородська порода, племінна цінність, селекція

Основним напрямом розвитку галузі свинарства слід вважати поліпшення племінної цінності чистопорідних тварин, оскільки вони є невід'ємною складовою у створенні високопродуктивних товарних гібридів. Крім того, галузь тваринництва, в тому числі свинарство, змінює попит ринку, завдяки чому створюються генотипи різного напряму продуктивності, частина з яких у процесі експлуатації не здатні швидко змінити свою цінність і приречені на зникнення, незважаючи на те, що значні резерви генетичної мінливості можуть забезпечити її збереженість.

Генофондні породи свиней в Україні об'єднали миргородську, велику чорну, українську степову білу й українську степову рябу в категорію локальних та зникаючих і, не зважаючи на низку вжитих заходів, зупинити скорочення поголів'я цих популяцій не вдається.

© С.Л. Войтенко, 2005

З усіх перелічених у реєстрі локальних порід найскладніша ситуація склалася з українською степовою рябою (до 100 основних свиноматок) і миргородською (850 основних свиноматок) породами, тварини яких характеризуються особливим біологічним статусом, а їхній генофонд не може бути поповнений, як скажімо, великої чорної, з-за кордону*.

Дослідження з миргородською породою свиней, що проводяться останнім часом, спрямовані на збереження і розширення генофонду як на чистопородній основі, так із використанням інших генотипів. Робота виконується відповідно до НТП "Наукове забезпечення сталого розвитку галузі тваринництва" (підпрограма: "Свинарство", № державної реєстрації 0101 V 003255).

Матеріал і методика досліджень. Для дослідження даної проблеми використано матеріали звітів Інституту свинарства за період 1940-1990 рр. та дослідження з удосконалення миргородської породи згідно з підпрограмою "Свинарство" з 1990 по 2003 р. Визначення ефекту селекції, мінливості, спадковості ознак, генетичної варіабельності та подібності особин в ряді поколінь проводили методами варіаційної статистики, прикладного пакета Biosys-1 ver.1.7 та загальноприйнятими зоотехнічними методами.

Результати досліджень. Спостерігаючи еволюцію миргородської породи в динаміці років, варто зазначити, що даний біовид за 63 роки з часу затвердження хоча і зазнав цілеспрямованих змін у продуктивності, але намагається утримуватись у стані генної рівноваги завдяки унікальним природним особливостям.

Так у 1940-1945 рр. порода, не консолідована за типом продуктивності і розвитком, мала більше м'ясних і м'ясо-сальних, ніж сальних, свиней — відповідно 21; 51 і 28%, і згідно із селекцією на створення генотипу з високим виходом сала передбачала вибракування всіх тварин (21%), які належали до м'ясного типу продуктивності, а також зміни продуктивності у м'ясо-сальних особин на винятково сальну. В породі лише 4 лінії, які значно різнились за розвитком, маючи середню живу масу кну-

---

* Програма селекції з локальними та зникаючими генотипами свиней України на 2003-2012 роки / Ю.Ф. Мельник, А.М. Литовченко, В.П. Рибалко та ін. – Полтава: Освіта інфоком, 2003. – 94 с.

рів (36 міс.) 230 кг і довжину тулуба 154 см. Товщина шпику молодняку при забої становила до 6 см. Багатоплідність свиноматок досить висока — 9,5 гол. при масі однієї голови у 2 міс. 10,5 кг.

Цілеспрямована селекційна робота у створенні вітчизняного сального типу дала позитивні результати, і вже у 50-х роках при забої свиней усіх ліній спостерігалось 73-100% сальних туш. При цьому свині миргородської породи у 10 міс. мали живу масу 135-152 кг, середньодобовий приріст — 520-690 г, оплату корму — 9,6-6,3 к. од. при вмісті сала в туші 40,7-56,1%. Порода розширила чисельність, створюючи нові лінії і родини. Через 10 поколінь (≈ 25 років) у 1965 р. в породі — 11 ліній, середня жива маса кнурів (у 36 міс.) — 249 кг, а довжина тулуба — 170 см. Тобто відбулося поліпшення тварин за розвитком, хоча популяція в цілому не консолідована, особливо внаслідок неякісних тварин у стадах племферм. Удосконалення породи здійснювалося в напрямі поліпшення скороспілості та відгодівельних ознак при збереженні густого м'ясо-сального типу продуктивності. Багатоплідність свиноматок — 10,6 гол., середня маса 1 гол. у 2 міс. — 16,3 кг, вік досягнення живої маси 100 кг — 229 днів, середньодобовий приріст — 559 г, оплата корму — 5,1 к.од., довжина півтуші — 76 см, товщина шпику — 4,0 см. Отже, ефективність селекції висока не тільки за відгодівельними, але і за м'ясними та відтворними ознаками. Порода відійшла від густого сального типу і починалося створення ліній та родин з поліпшеними м'ясними якостями завдяки використанню генотипів зарубіжної селекції — порід п'єтрен, ландрас, дюрок, уельс, гемпшир.

У 1990 р. (20 поколінь) у породі налічувалось 19 ліній, при цьому середня жива маса кнурів (у 24 міс.) становила 267 кг при довжині тулуба 167 см. Вихід м'яса в тушах більшості ліній становив понад 53%, вік досягнення живої маси 100 кг — 190 днів, витрати корму — 4,1 к.од., середньодобовий приріст — 647 г, довжина півтуші — 99 см, товщина шпику — 2,8 см, багатоплідність свиноматок — 9,8 гол., середня маса 1 гол. у 2 міс. — 16,8 кг. Тобто, порівнявши дані за 20 поколінь, слід зазначити, що найбільш помітних змін порода зазнала за розвитком, відгодівельними і м'ясними ознаками, меншою мірою поліпшивши багатоплідність. У цей період порода налічувала понад 2,5 тис.

основного поголів'я і не належала до зникаючих, посідаючи третє місце за чисельністю порід в Україні.

2003 р. — 25 поколінь від часу створення породи. Основний напрям роботи з породою полягає в збереженні і розширенні генофонду. Популяція налічує 13 ліній і лише 91 кнура, середня жива маса яких у 24 міс. — 260 кг, а довжина тулуба — 167 см. На породовипробуванні у 2002 р. порода мала таку продуктивність: багатоплідність — 10,2 гол., вік досягнення живої маси 100 кг — 196 днів, середньодобовий приріст — 707 г, витрати корму на 1 кг приросту — 4,55 к.од., товщина шпику — 38 мм. Генетичний тренд основних ознак продуктивності, визначений у динаміці років, засвідчив, що порода поліпшує в процесі розвитку племінну цінність і, не зважаючи на низку факторів економічного та господарського значення, зазнає необґрунтованого скорочення, не перебуваючи у ранзі погіршувальної. Водночас фактори зовнішнього середовища значно впливають на мінливість ознак продуктивності, особливо відтворювання, розмах якої в межах ліній 0,16-10,7% (багатоплідність) та 2,8-38,4% (середня маса однієї голови у 2 міс.) свідчить про ефективність відбору, особливо при значному відсотку генетичної мінливості і досить високому (понад 0,25) коефіцієнті успадкування репродуктивних ознак. Тобто за спільної дії спадковості і середовища генетично детермінований рівень продуктивності в породі не поступається іншим генотипам, а твердження про те, що миргородська порода свиней вичерпала свої можливості, — не має підґрунтя.

Крім того, лінії в породі мають значну генетичну варіабельність (18,3-40,0%) та високий коефіцієнт успадкування генетичної подібності нащадків з родоначальником (20 поколінь) — h^2 = 0,20-0,32, що дає змогу популяції зберігати свої специфічні особливості і стійко передавати їх нащадкам.

Висновки. Еволюція миргородської породи свідчить, що порода поліпшила свою продуктивність як завдяки чистопородному розведенню, так і ввідному схрещуванню і не належить до погіршувальної. Збереження її генофонду належить до першочергових проблем у галузі свинарства.

МИРГОРОДСКАЯ ПОРОДА СВИНЕЙ В ПРОЦЕССЕ ЭВОЛЮЦИИ. С.Л. Войтенко

В статье изложены результаты исследований развития породы в динамике лет в зависимости от используемых при её усовершенствовании методов селекции. Определены показатели изменчивости и наследственности, позволяющие планировать селекционную работу с породой на перспективу.

Миргородская порода, племенная ценность, селекция

THE MIRGOROD BREED OF PIPS IN THE PROCESS OF EVOLUTION. S.L. Voitenko

The results of investigations in development of the breed in the dynamics depending on selection methods being have been stated. Variability and in heritance indeces allowing plan ning selectional work with the breed in prospect were determined.

Mirgorod breed, breeding value, selection